

ՀՀ ԿԳՄՍ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՍԻՍԻԱՆԻ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ԻՐԱԿԱՆԱՅՆՈՂ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍԱՎՈՐՄԱՆ
ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՅՉԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ – « Զինղեկի առարկայական և մասնագիտական գիտելիքների կատարելագործման հնարավորությունները հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում »

Առարկա՝ – ՆԶՊ և ԱԿ

Հեղինակ՝ -ավագ լեյտենանտ Ա. Սաֆյան

Ղեկավար՝ – Հ. Գրիգորյան

2023թ.

Բովանդակություն

Ներածություն	4
Գլուխ 1. Զինդեկի մասնագիտական պատրաստության մեթոդաբանությունը	6
Գլուխ 2. Զինդեկի պարտականությունները և ներկայացվող ընդհանուր մասնագիտական պահանջները	12
Եզրակացություն	17
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	18

Ներածություն

Թեմայի արդիականությունը. Ժամանակակից ռազմա-քաղաքական պայմանները զարգացմամբ պայմանավորված, զինդեկին առաջադրվել են նոր պահանջներ, այն է երկրի զինված ուժերի կադրային ներուժի որակի զգալի բարելավում, որը հիմնված է ՁՈԻ արդիականացման վրա:

Ուսուցիչը միշտ եղել և մնում է կրթական համակարգի առանցքային դեմքը: Այնուամենայնիվ, ժամանակակից մանկավարժական իրականությունը բնութագրվում է փոփոխության բարձր տեմպերով, ուսուցչի (զինդեկի) մասնագիտական դերի բովանդակության բարդությամբ, նրա գործունեությանը և անձին ներկայացվող պահանջների փոփոխությամբ: Հետևաբար, զինդեկը պետք է կարողանա ճկուն կերպով արձագանքել կրթական իրավիճակի փոփոխություններին, հաշվի առնել առկա մանկավարժական համակարգերի առանձնահատկությունները և հնարավորինս արագ հարմարվել մասնագիտական գործունեության նոր պայմաններին, որպեսզի իրացնի իր մասնագիտական և անձնական ներուժը:

Ժամանակակից դպրոցում ուսուցիչները, ովքեր ունակ են համագործակցելու, աչքի են ընկնում շարժունակությամբ, դինամիկությամբ, կառուցողականությամբ, մատաղ սերնդի դաստիարակության համար պատասխանատվության զգացումով զարգացած, իրավիճակում ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու ունակություն մեծ պահանջարկ ունեն:

Ուսումնասիրության նպատակը և խնդիրները: Թեմայի նպատակն է ուսումնասիրել և վերլուծել զինդեկի մասնագիտական գիտելիքների կատարելագործման հնարավորությունները հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում:

Հաշվի առնելով առաջադրված նպատակը՝ ձևակերպվել են հետևյալ խնդիրները.

1. ներկայացնել մասնագիտական գիտելիքների բովանդակությունը,
2. վերլուծել արդի կրթական միջավայրում զինդեկի մասնագիտական գիտելիքների բարձրացման հնարավորությունները,

3. Բացահայտել զինդեկի գործունեության արդյունավետությունը և մասնագիտական գիտելիքների զարգացման դինամիկան դասավանդման գործընթացում:

Հետազոտության մեթոդները: հիմնական խնդիրների լուծման նպատակով հետազոտության ընթացքում օգտագործվել են մի շարք մեթոդներ՝ գիտական գրականության ուսումնասիրություն, ժամանակակից տեսությունների վերլուծություն, համադրում և ընդհանրացում, ուսումնական գործընթացի կազմակերպման նոր ձևերի մոդելավորում, համեմատություն և նմանադրություն:

Աշխատանքը բաղկացած է ներածությունից, երկու գլխից, եզրակացությունից, օգտագործված գրականության ցանկից և հավելվածներից:

Գլուխ 1. Զինդեկի մասնագիտական պատրաստության մեթոդաբանությունը

Յուրաքանչյուր մասնագիտական գործունեություն ենթադրում է որոշակի պահանջներ: Դրանք են՝ մասնագիտական բարձր վարպետությունը, գիտելիքների ու հմտությունների գործածման կարողությունը և այլն: Ուսուցիչները իրար են կապում տարբեր ժամանակաշրջաններ ու սերունդների, փոխանցում և տարածում են համամարդկային մշակութային արժեքները, ձևավորում են ապագայի սերունդը: Մի հին ու իմաստուն ասացվածք կա. «Ուսուցիչն է ստեղծում ազգը»: Այս իմաստությունը այժմեական է նաև մեր օրերում: Այն իր մեջ խտացնում է ուսուցչի աշխատանքի սոցիալական ու մարդասիրական ողջ իմաստը: Ժառանգելով «բոլոր ժամանակների ու ժողովուրդների» առաջավոր մանկավարժների աշխատանքի սկզբունքը՝ ուսուցչությունը ներկայանում է որպես ժամանակակից հասարակության ստեղծագործ ուժ:

Դիտարկելով ժամանակակից զինդեկին, որպես ուսումնական գործընթացում գործունեության սուբյեկտ, առանձնացնենք նաև մասնագիտական-մանկավարժական որակներ, որոնք կարող են մոտ լինել ընդունակություններին և զուտ անձնային որակներին: Դրանց են դասվում՝ մանկավարժական էրուդիցիա, մանկավարժական նպատակադրում, մանկավարժական մտածողություն, մանկավարժական հնարամտությունը, մանկավարժական կանխատեսումը, մանկավարժական ռեֆլեքսիան:

Ընդգծելով ուսուցչի մասնագիտական դերի կարևորությունը՝ դիտարկենք նրա ֆունկցիաները, ընդունակությունները, կարողությունները, վերլուծվում նրան ներկայացվող պահանջները և հասարակության կողմից նրան ներկայացված սոցիալական սպասելիքները: Մասնագիտական բարձր որակավորմամբ գործունեության իրացման համար մարդը պետք է օժտված լինի գիտելիքների և հմտությունների համագումարով, ունենա համապատասխան ընդունակություններ և մասնագիտական կարևոր որակներ:

Ուսուցչի մասնագիտությունը առաջադրում է մի շարք հատուկ պահանջներ, որոնց շարքում հիմնականը մասնագիտական կոմպետենտությունն է և դիդակտիկ մշակույթը: Նշենք, որ ուսուցչի մանկավարժական ընդունակությունները իրենց բովանդակության մեջ ներառում են շատ անձնային որակներ, բացահայտվում են

որոշակի գործողությունների, հատությունների միջոցով: Ընդ որում կան հատություններ, որոնք ներառվում են մի քանի ընդունակությունների բովանդակության մեջ: Օրինակ, դիդակտիկ ընդունակությունների մեջ մտնող սովորողների ինքնուրույն աշխատանքը կազմակերպելու հատությունը ըստ էության ուրիշների աշխատանքը կազմակերպելու հատությունն է, որը մտնում է կազմակերպչական ընդունակությունների մեջ: Առանձնացնենք նաև ժամանակակից ուսուցչի մասնագիտական ակադեմիական ընդունակություններ /երբ մանկավարժը գիտի ավելին, քան ուղղակի ուսումնական ծրագիրը, հետևում է գիտության բացահայտումներին և ազատ տիրապետում է նյութին, որի հանդեպ դրսևորում է հետաքրքրություն/:

Ուշադրության են արժանի նաև ուսուցչի պերցեպտիվ ընդունակությունները /աշակերտի ներաշխարհը թափանցելու կարողություն, հոգեբանական դիտողականություն/, խոսքային ընդունակությունները /սեփական մտքերը և հույզերը խոսքի, դիմախաղի և մնջախաղի միջոցով պարզ և հստակ արտահայտելու ընդունակություն/, կազմակերպչական ընդունակությունները /աշակերտական կոլլեկտիվը կազմակերպելու, համախմբելու, համատեղ աշխատանքը խթանելու, և սեփական աշխատանքը կազմակերպելու ընդունակությունները/:

Ուսուցչի մասնագիտական որակների շարքին են դասվում նաև ավտորիտար ունակությունները: Սրա տակ նշենք աշակերտների վրա անմիջական հուզականային ձևով ազդելու և դրա միջոցով հեղինակություն վայելելու ընդունակությունները: Ավտորիտար ընդունակությունները նաև կախված են ուսուցչի անձնային որակներից մի ամբողջ կոմպլեքսից, մասնավորապես նրա կամային որակներից /պահանջկոտություն, կայունություն, դիմադրողականություն, վճռականություն/, ինչպես նաև աշակերտների ուսուցման և դաստիարակության համար պատասխանատվության զգացումից:

Հատկանշական են նաև հաղորդակցական ընդունակությունները, երեխաների հետ շփվելու, նրանց հետ ճիշտ մոտեցում գտնելու, նրանց հետ մանկավարժական տեսանկյունից նպատակահարմար փոխհարաբերություններ ստեղծելու ընդունակությունները, մանկավարժական տակտի առկայությունը, ինչպես նաև մանկավարժական երևակայություն կամ կանխատեսական ընդունակությունները սեփական գործողությունների հետևանքների կանխատեսման ընդունակությունն է,

աշակերտի անձի դաստիարակչական ծրագրավորումը, նրա այս կամ այն որակների զարգացման առանձնահատկությունները կանխատեսելու ընդունակությունը:

Այսպիսով, ժամանակակից ուսուցչի մասնագիտական գիտելիքները հիմնաքարն են դառնում ուսուցչի հետագա մանկավարժական վարպետության համար: Ուսուցիչը պետք է տիրապետի իր մասնագիտության աղերսակից մյուս բոլոր գիտությունների տեսական կարևորագույն մասերին: Ինչպես հայ մանկավարժ Յու. Ամիրջանյանն է նշում, «Ընդհանրապես ուսուցիչը պետք է համակողմանի զարգացած անձնավորություն լինի»¹: Այս ամենից զատ նաև կոմպետենտ ուսուցիչ լինելու համար կարևորվում է անընդհատ վերապատրաստումը, աստեստավորումը, մասնագիտական ունակությունների բարելավումն ու դրանց համապատասխանեցումը ժամանակակից պահանջներին:

Ուսուցչի մասնագիտական-մանկավարժական պրոֆեսիոգրաման

Կրկին նշելով, որ հենց դպրոց սոցիալական կառույցում են դրվում ապագա քաղաքացու կյանքի գլխավոր ուղենիշների, արժեքային համակարգի և աշխարհայացքի ձևավորման հիմքերը՝ կարևոր ենք ժամանակակից ուսուցչի ոչ միայն անձնային և մասնագիտական որակները, այլև ուսուցչի մանկավարժական վարպետությունն ու կուլտուրան, էթիկան ու տակտը: Այս ամենի ընդհանրացված եզրագիծը դիտվում է մասնագիտական գործունեության յուրահատուկ վարքականոնի մեջ, որը, ելնելով ուսուցչի՝ համապատասխան օրենսդրությամբ ամրագրված պարտականություններից և իրավունքներից, ուրվագծում է հարաբերությունների այն ոլորտը, որը չի կանոնակարգվում իրավական նորմերով, այլ ենթակա է զուտ բարոյական կարգավորման: Ահա թե ինչու , այսօրվա ուսուցիչների առջև դրված որակավորման մի շարք պահանջները ենթադրում են նաև այնպիսի որակների ձևավորում, որոնք հետապնդում են ուսուցչի մանկավարժական կուլտուրայի և վարպետության ամրապնդում՝ հետևյալ սկզբունքների հետևմամբ.²(

- հարգանք երեխայի իրավունքների ու ազատությունների հանդեպ
- մարդասիրություն, • հոգատարություն

¹Յու. Ա. Ամիրջանյան, Ա. Ս. Սահակյան, Մանկավարժություն /ուսումնական ձեռնարկ/ Մանկավարժ 2005, էջ 82

²Յու. Ա. Ամիրջանյան, Ա. Ս. Սահակյան, Մանկավարժություն /ուսումնական ձեռնարկ/ Մանկավարժ 2005

- օրինապահություն, • պատասխանատվություն
- ժողովրդավարություն, • համագործակցություն
- համերաշխություն, • հանդուրժողականություն
- արժանապատվություն, • արդարություն
- անաչառություն, • արհեստավարժություն
- հարգանք կրթական գործընթացի մասնակից կողմերի հանդեպ և այլն:

Այս ցանկն իհարկե սպառիչ չէ և կարող է լրացվել նշված սկզբունքներին չհակասող և իրենից բարոյական արժեք ներկայացնող այլ սկզբունքներով ևս:

Մանկավարժական վարպետությունը հանդիսանում է մանկավարժական կուլտուրայի կարևորագույն և ստրուկտուրային բաղադրատարրը: Այն արտահայտվում է հաստատուն հոգեբանամանկավարժական գիտելիքներում, ուսուցչի մանկավարժական տակտում և պահանջներում: Մանկավարժական բարձր վարպետությամբ ուսուցիչը դասարան մտնելուց առաջ իր խնդիրները, ցավն ու վատ տրամադրությունը թողնում է դռներից այն կողմ՝ դրսում, ապա ժպիտով և իմաստությամբ մտնում դասարան:

Ուսուցչի մանկավարժական կուլտուրան անձնային որակների բնութագրական ընդհանրություն է, որն արտահայտվում է համատությամբ և հաջողությամբ ուսումնասանդիարակչական գործընթացի իրականացնելու ունակությամբ:

Ինչ վերաբերում է ժամանակակից ուսուցչի մանկավարժական էթիկային /նորմերին/, ապա նախ նշենք, որ ուսուցչի մասնագիտական էթիկայի հիմնադրույթները սահմանվում են սովորողների, ծնողական համայնքի, մանկավարժական կոլեկտիվի և պետության հետ ուսուցչի փոխհարաբերություններում, ցույց տալիս և նշում ուսուցչի արժանապատվությունն ու մարդկային մյուս արժանիքները, նպաստում ուսուցչի մասնագիտական վարկանիշի բարձրացմանը, աշխատանքի որակի ու մասնագիտական պատվի կայունացմանը: Ուսուցչի մանկավարժական էթիկան նպաստում է կրթական ու դաստիարակչական հաստատությունների մշակույթի ձևավորմանը՝ հիմնված վստահության, պատասխանատվության, արդարության և այլ սկզբունքների վրա: Նշենք նաև, որ ժամանակակից ուսուցչի էթիկայի նորմերի հիմնադրույթները մեր երկրում սահմանվում են՝ ելնելով Մարդու և երեխայի իրավունքների համընդհանուր հռչակագրերի, ՀՀ Սահմանադրության, Երեխայի իրավունքների մասին, Կրթության

մասին և Հանրակրթության մասին ՀՀ օրենքների, ՀՀ կառավարության՝ ուսուցչի մասնագիտական գործունեությանն առնչվող որոշումների, Կրթության և գիտության նախարարի հրամանների, նորմատիվ այլ փաստաթղթերի, միջազգային իրավունքի, բարոյականության համամարդկային դրույթների, ինչպես նաև հայկական դպրոցի դարավոր ավանդույթների ոգուց:

Ուսուցչի մանկավարժական տակտն ու մանկավարժական վարպետությունն իրար հետ խիստ փոխկապակցված են. տակտը ձեռք է բերվում վարպետության ընթացքում: Մանկավարժական տակտն ապահովում է նրա մանկավարժական գործունեության, վարքի ճկունությունը:

Հարց կառաջանա, թե ժամանակակից ուսուցչին ի՞նչ է հարկավոր մանկավարժական տակտի, էթիկայի նորմերին տիրապետելու, այսինքն մանկավարժական բարձր վարպետությամբ և կուլտուրայով աչքի ընկնելու համար: Ժամանակակից ուսուցչին հարկավոր է ոչ միայն լինել կատարյալ մասնագետ, կամ տիրապետել աղերսակից այլ գիտությունների հիմունքներին, այլ նաև հոգեբանության, բժշկագիտության նեղ գիտելիքներ ժամանակակից աշակերտների անհատականության, նրանց տարիքային, հոգեբանական և անհատական առանձնահատկությունների մասին, հետաքրքրությունների և պահանջմունքների մասին և այս ամենով պայմանավորված վարքային դրսևորումների, ագրեսիայի և այլ երևույթների մասին: Հմուտ ուսուցիչն այսօր այս ամենին տիրապետելով, կկարողանա յուրաքանչյուր տարիքային շրջափուլում ուսումնադաստիարակչական աշխատանքներն այնպես կազմակերպել, որ մաքսիմալ ապահովի երեխայի՝ որպես աշակերտակենտրոն ուսուցման օբյեկտի համակողմանի և ներդաշնակ զարգացումը: Բացի դա ժամանակակից ուսուցիչը պետք է ունենա համապատասխան գիտելիքներ յուրաքանչյուր երեխային անհատական մոտեցում ցուցաբերելու և անհատական վստահության հիման վրա շփում ստեղծելու համար:

Ուսուցիչը պետք է ստեղծագործաբար մոտենա իր աշխատանքին՝ անընդհատ կատարելագործելով, ինքնադաստիարակվելով և ինքնակրթվելով: Իզուր չէ, որ մանկավարժության մի շարք դասական ներկայացուցիչների մոտ /այդ թվում նաև Յու. Ամիրջանյանի մոտ/ հանդիպում ենք հետևյալ միտքը. <<Ուսուցիչն այնքան

Ժամանակ է ընդունակ նպաստելու ուրիշների կրթությանը, քաի դեռ ինքն է շարունակում զբաղվել ինքնակրթությամբ»³:

Հենց սա է բոլոր ժամանակներում եղել ուսուցչի մոդեռն /ժամանակակից/ կերպարը բնորոշող հատկանիշ: Այս ամենի արդյունքում է ձևավորվում ժամանակակից ուսուցչի իրազեկությունը, արդարության , սիրո, հոգատարության, տակտի զգացումն աշակերտների նկատմամբ, ինչն էլ ապահովում է ժամանակակից ուսուցչի հեղինակությամբ պայմանավորված մանկավարժական բարձր վարպետությունն ու կուլտուրան:

---

³Յու. Ա. Ամիրջանյան, Ա. Ս. Սահակյան, Մանկավարժություն /ուսումնական ձեռնարկ/ Մանկավարժ 2005, էջ 86

Գլուխ 2. Զինդեկի պարտականությունները և ներկայացվող ընդհանուր
մասնագիտական պահանջները

Պաշտոնային պարտականությունները⁴

1) պլանավորում և իրականացում է սովորողների ուսուցումն ու դաստիարակությունը՝ հանրակրթության պետական և «Նախնական զինվորական պատրաստություն» (ՆԶՊ) առարկայի չափորոշիչն և ծրագրերին համապատասխան և ղեկավարում է ռազմական գործն ուսումնասիրող խմբակների աշխատանքը.

2) ուսումնական հաստատության ղեկավարության և մանկավարժական կոլեկտիվի հետ համատեղ իրականացում է սովորողների ռազմահայրենասիրական դաստիարակությունը, պլանավորում և իրականացում է սովորողների ուսուցումն ու դաստիարակությունը՝ հանրակրթության պետական և ՆԶՊ առարկայի չափորոշիչն և ծրագրերին համապատասխան.

3) հաշվառում և պահպանում է ուսումնական զենքը, փոքր տրամաչափի հրացանները, դրանց փամփուշտները՝ համաձայն «Զենքի մասին» ՀՀ օրենքի և այլ նորմատիվ իրավական ակտերի պահանջների.

4) ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի հետ միասին կազմակերպում է բազմամարտի և քաղպաշտպանության նորմատիվների ցուցանիշների հանձնումը.

5) սովորողներին մասնակից է դարձնում հրաձգության, ռազմակիրառական մարզաձևերի ու քաղպաշտպանության համայնքային, մարզային, հանրապետական մրցումներին, սպարտակիադաններին և այլ միջոցառումների.

6) ապահովում է շեֆություն ստանձնած զորամասերի, այլ ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների հետ համագործակցությունը՝ ՆԶՊ դասավանդման որակը բարելավելու նպատակով.

7) աջակցում է զինկոմիսարիատին՝ պատանիներին զինվորական ուսումնական հաստատություններ ընդունվելը նախապատրաստելու համար, օգնում դասղեկներին նախապատրաստելու նախագորակոչային տարիքի պատանիների

---

⁴ Հայաստանի Հանրապետության հիմնական, ավագ, միջնակարգ հանրակրթական դպրոցներում, վարժարաններում, կրթահամալիրներում և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում սովորողների նախագորակոչային պատրաստության կանոնադրությունը հաստատելու մասին համատեղ Հրաման N 1222-Ն, 2012թ

փաստաթղթերը և ապահովում նախագորակոչային հաշվառումը, նրանց կցագրումը զինկոմիսարիատին.

8) համագործակցում է ուսումնական հաստատության մյուս մանկավարժների, հոգեբանի, սովորողների ծնողների (նրանց օրինական ներկայացուցիչների) հետ՝ սովորողների կրթության կազմակերպման և ընտանեկան դաստիարակության հարցերում.

9) համագործակցում է գործընկերների հետ՝ փորձի փոխանակման և մասնագիտական գործունեության արդյունավետության բարձրացման նպատակով.

10) մասնակցում է մանկավարժական խորհրդի նիստերին.

11) սահմանված կարգով ստանում է զինվորական համազգեստ և այն կրում աշխատանքի ընթացքում:

Հանրակրթական ուսումնական հաստատության զինդեկի գիտելիքներին, կարողություններին և հմտություններին ներկայացվող ընդհանրական պահանջները՝

1) հանրակրթական ուսումնական հաստատության զինդեկի պաշտոնն զբաղեցնողը պետք է իմանա ստորև նշված նորմատիվ իրավական ակտերի այն դրույթները, որոնք վերաբերում են կրթության բնագավառին և կանոնակարգում են պաշտոնի նկարագրով ամրագրված լիազորությունները՝

ա. «Կրթության մասին», «Հանրակրթության մասին», «Զինապարտության մասին», «Զենքի մասին», «Երեխայի իրավունքների մասին», «Կրթության պետական տեսչության մասին», «Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող անձանց կրթության մասին», Հայաստանի Հանրապետության օրենքները, Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսգիրքը, «Հայաստանի Հանրապետության պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության օրինակելի կանոնադրությունը,

բ. ՆԶՊ առարկայի չափորոշիչի և ծրագրերի պահանջները, իր պաշտոնային պարտականություններին վերաբերող՝ նախարարության համապատասխան նորմատիվ ակտերը, իրավական այլ փաստաթղթեր,

գ. մանկավարժության տեսության և մեթոդիկայի, հոգեբանության, առաջին բուժօգնության օգնության հիմունքները,

դ. աշխատանքի անվտանգության, սովորողների կյանքի և առողջության պահպանման կանոնները:

Որակավորման պահանջները՝

1) հանրակրթական ուսումնական հաստատության զինղեկի պաշտոնն զբաղեցնողը պետք է ունենա բարձրագույն (բակալավր, դիպլոմավորված մասնագետ, մագիստրոս) մասնագիտական կրթություն, սպայական կոչում:

Նախնական զինվորական պատրաստության ուսուցման և ռազմահայրենասիրական դաստիարակության խնդիրների հաջող կատարումը կախված է զինղեկի՝ դասը հմուտ կազմակերպելուց և մատուցելուց: Նա պարտավոր է տիրապետել ուսումնական աշխատանքների պլանավորման սկզբունքներին, ռազմական ուսուցման բարելավման և կրթական գործընթացի կազմակերպման ու սովորողների գիտելիքների գնահատման հարցերին: Զինղեկը պետք է պատասխանատվությամբ վերաբերվի, պատրաստվի դասին (պարապմունքին)՝ հաշվի առնելով «ռազմագիտություն» առարկայի առանձնահատկությունը:

ՆԶՊ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Պլանավորումը մանկավարժական աշխատանքների կազմակերպման կարևորագույն սկզբունքներից է: Նախնական զինվորական պատրաստության պլանավորման հիմնական սկզբունքներն են⁵՝

-ուսուցման գործընթացի կազմակերպումը և ուսումնադաստիարակչական խնդիրների իրականացումը ՆԶՊ ուսումնական ծրագրի համապատասխան.

-յուրաքանչյուր դասի նախօրոք և մանրակրկիտ նախապատրաստում.

-մանկավարժական կոլեկտիվների հետ փոխգործակցության ապահովում.

– յուրաքանչյուր աշակերտի առաջադիմության վերահսկողություն՝ համաձայն ուսումնական ծրագրի:

Փորձը ցույց է տալիս, որ զինղեկին բաժին է հասնում զգալի թվով պլանավորման փաստաթղթերի մշակման աշխատանք: Առաջին խմբի մեջ են մտնում ժամահաշվարկը, շաբաթական պլանը, թեմատիկ հեռանկարային պլանը, դասավորման պլանը: Երկրորդ խմբի մեջ կարող են մտնել մյուս բոլոր ծրագրերը, որոնք կապված են ՆԶՊ առարկայի, ռազմահայրենասիրական կրթության աշխատանքների հետ: Պլանավորման հետ միասին, ուսումնական գործընթացի

⁵Վ. Մկրտչյան «Ռազմագիտություն» առարկայի դասավանդման մեթոդիկան, <http://www.hayzinvor.am/>

կարևոր տարրերից համարվում է սովորողի կանոնավոր հաճախումը դասին, վարքը, մասնակցությունը գործնական պարապմունքներին:

Պլանավորումը և հաշվառումը բարդ և ժամանակատար աշխատանք է, որն էլ զինդեկից պահանջում է հմտություն և համապատասխան գիտելիքներ: Փորձը ցույց է տալիս նաև, որ առավել նպատակահարմար է փաստաթղթերը պլանավորել հետևյալ հերթականությամբ.

1. Ժամահաշվարկ,
2. Շաբաթական պլան,
3. Դասացուցակ՝ շաբաթվա և գործնական պարապմունքների համար,
4. Թեմատիկ հեռանկարային պլան,
5. Պարապմունքի պլան, պլան հակիրճագիր⁶:

ԺԱՄԱՀԱՇՎԱՐԿԸ բաղկացած է մի քանի փոխկապակցված աղյուսակներից: Առաջինը պարունակում է ուսումնական ժամերի բաշխումը կիսամյակի համար: Երկրորդը՝ կիսամյակային ուսումնական ժամերի քանակը առանձին բաժինների ուսումնասիրմամբ՝ կախված դասաժամերի քանակից, զինդեկի ծանրաբեռնվածությունից:

Ժամահաշվարկի համար անհրաժեշտ է քաղվածք ուսումնական պլանից, տեղեկություններ սովորողների կազմի, թվի մասին: Նպատակահարմար է ժամահաշվարկը կազմել մինչև շաբաթական պլանը նախապատրաստելը: Շաբաթական պլանը կազմվում է՝ հաշվի առնելով ներառարկայական և միջառարկայական առնչությունները, թեմաների անցկացման հերթականությունը:

ԴԱՄԱՑՈՒՑԱԿԸ ցույց է տալիս պարապմունքների քանակը ըստ շաբաթների՝ համաձայն ուսումնական պլանի: Զինդեկն ընդհանուր դասացուցակի քաղվածքի հիման վրա մշակում և կազմում է ՆԶՊ դասացուցակ շաբաթվա, ամսվա, կիսամյակի համար, որն էլ փակցվում է ՆԶՊ լսարանում:

ՀԵՌԱՆԿԱՐԱՅԻՆ ԹԵՄԱՏԻԿ ՊԼԱՆԸ, ի տարբերություն շաբաթականի, ընդգրկում է դասերի մանրամասն գրառումները, որոնք ներառում են յուրաքանչյուր դասի ուսումնադաստիարակչական նպատակը, մեթոդական բնութագիրը,

---

⁶Վ. Մկրտչյան «Ռեզումեներ» առարկայի դասավանդման մեթոդիկան, <http://www.hayzinvor.am/>

ներառարկայական կապը, նյութական ապահովվածությունը և այլն: Հեռանկարային թեմատիկ պլանի կազմումը չի պահանջում յուրաքանչյուր դասի մանրամասն պլանավորում:

ԴԱՍԻ ՊԼԱՆԸ կազմելիս զինդեկը օգտագործում է հեռանկարային թեմատիկ պլանը, որից տվյալ դասի համար վերցնում է ուսումնա-դաստիարակչական ուղղվածությունը, ուսումնական հարցերը, դասի անցկացման մեթոդաբանությունը՝ նշելով անհրաժեշտ օժանդակ նյութերը և այլն:

Ի տարբերություն ընդհանուրի՝ անհատական պլանը մշակվում է այն միջոցառումների հաշվառմամբ, որոնք անցկացվում են ոչ դասարանային պարապմունքի ժամանակ:

Եզրափակելով՝ հարկ է նշել, որ զինդեկի մշակած պլանավորման փաստաթղթերը մեծ օգնություն են դպրոցներում անցկացվող ուսումնական աշխատանքներին: Մի կարևոր գործընթաց, որի արդյունքում հաշվառվում և վերահսկվում է ուսումնա-դաստիարակչական աշխատանքների կազմակերպումը:

Եզրակացություն

Այսպիսով, մենք ներկայացրինք ուսուցչի մասնագիտությունը կարևորությունն ու նշանակությունը, զինդեկի անձնային և մասնագիտական որակները, ուսուցչի պրոֆեսիան և նրա առանձնահատկությունները, ներկայացվեց նաև թե ինչ է իրենից ներկայացնում մանկավարժական վարպետությունը և ինչպիսի մանկավարժական պահանջներ են ներկայացվում զինդեկին:

Պարզ դարձավ, թե որքան կարևոր, դժվարին, պատասխանատու է զինդեկի աշխատանքը: Ինչպիսի նշանակություն ունի այն ԶՈՒ զարգացման և ձևավորման համար:

Նախնական զինվորական պատրաստության ուսուցման և ռազմահայրենասիրական դաստիարակության խնդիրների հաջող կատարումը կախված է զինդեկի՝ դասը հմուտ կազմակերպելուց և մատուցելուց: Նա պարտավոր է տիրապետել ուսումնական աշխատանքների պլանավորման սկզբունքներին, ռազմական ուսուցման բարելավման և կրթական գործընթացի կազմակերպման ու սովորողների գիտելիքների գնահատման հարցերին: Զինդեկը պետք է պատասխանատվությամբ վերաբերվի, պատրաստվի դասին (պարապմունքին)՝ հաշվի առնելով «ռազմագիտություն» առարկայի առանձնահատկությունը:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. «Նախնական զինվորական պատրաստություն» առարկայի փորձնական չափորոշիչ և ծրագրեր (8-12-րդ դասարաններ), Երևան 2021
2. Հայաստանի Հանրապետության հիմնական, ավագ, միջնակարգ հանրակրթական դպրոցներում, վարժարաններում, կրթահամալիրներում և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում սովորողների նախագորակոչային պատրաստության կանոնադրությունը հաստատելու մասին համատեղ Հրաման N 1222-Ն, 2012թ
3. «Մանկավարժություն» Յու.Ա. Ամիրջանյան, Ա.Ս.Սահակյան Երևան 2005թ:
4. «Մանկավարժության գործունեության հիմունքներ» /դասախոսությունների թափեթ/ Ա. Ա. Հակոբյան Երևան 2015թ:
5. mil.am
6. <http://www.hayzinvor.am/>